

BÖLÜM 17

COVID-19 VE GEBELİK

Ümmügülsüm ESENKAYA¹

GİRİŞ

COVID-19, 2019 yılının son aylarında Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde ortaya çıkan yeni bir coronavirus (CoV) tipinden kaynaklanan viral kökenli bir hastalıktır (1). COVID-19'a neden olan SARS-COV-2 virüsü Çin'den başlayıp hızla çok sayıda ülkeye yayılmış ve Mart 2020 tarihinde ölümlerin hızla artmasıyla Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından bu tarihten itibaren pandemi olarak ilan edilmiştir (2). Hastalığın en çok korkutan yanı ise kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almasına neden olan hızlı bulaştırıcılığı nedeniyle olmuştur. Başlangıçta hayvanlardan kaynaklandığı düşünülmüş, ancak zaman geçtikçe insandan insana bulaş olduğu fark edilmiştir. Sonraki süreçte bu virüs enfeksiyonunun insandan insana damlacık yoluyla veya kirlenmiş ortamlara temas eden ellerin yüze sürülmesi yoluyla bulaştığı gösterilmiştir (3). Şuan için virüsün genel özelliklerinden, tanı ve tedavi yöntemlerine kadar birçok nokta henüz net olarak aydınlatılmamış olup bilim insanları bu konularda yoğun bir çalışma yürütmektedir. Bu bölümde gebelik-

le ilişkili olarak virüsün özellikleri, hastalıkla ilgili genel konular, epidemiyolojik özellikleri, yayılım yolları, enfeksiyon süreci tedavi yaklaşımları ayrı başlıklar altında detaylı anlatılacaktır. Unutulmamalıdır ki; COVID-19 hakkındaki bilgiler çok hızlı değişmekte ve geçici rehberler birçok ülke, dernek ve kuruluş tarafından sürekli güncellenmektedir.

GEBELİKTE COVID-19

A. Klinik

Gebelikteki fizyolojik değişikliklerin etkisiyle, gebeler hamilelik süresinde gebe olmayanlara kıyasla ciddi solunum yolu enfeksiyonlarına yatkındırlar. Hamilelik sırasında viral enfeksiyonların hem anne hem de yenidoğan üzerinde olumsuz etkileri olabileceği iyi bilinmektedir (4). Bu yüzden tüm gebeler viral enfeksiyonlar açısından dikkatli değerlendirilmedir. Son günlerde, rutin değerlendirdiğimiz viral profile COVID-19'da eklenmiştir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi Ümmügülsüm Esenkaya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği esenkaya_gul@hotmail.com

süt pompa cihazları enfeksiyon kontrol önlemlerine göre dezenfekte edilmelidir (19). Hastanın hastane ortamındaki risk faktörlerinden daha az etkilenmesi için, vajinal doğumdan sonra bir gün, sezaryan doğumdan sonra maksimum iki gün içinde taburculuk önerilmektedir. Taburcu sonrası hastanın daha az hastane maruziyeti için doğum sonrası telefonla yara yeri ve kan basıncı takipleri hakkında bilgi almak mümkündür. Komorbiditesi olmayan postpartum hastalarda doğum sonrası kontrol 3 aya kadar uzatılabilir.

Sonuç olarak henüz aşısı ve spesifik bir tedavisi bulunamayan COVID-19 hastalığının uzun vadede gebelik, fetus ve yenidoğan açısından etkileri hakkında yeterli bilgiye sahip değiliz. Bunun için hastalığa yakalanmama adına, yakın temas, hijyen gibi kişisel koruma kurallarının öneminin gebelerin özelinde tüm toplum tarafından benimsenip hayata geçirilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Huang C, Wang Y, Li X, Ren L, et al. Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *The Lancet*. 2020;395(10223):497-506.
- 2020 World Health Organization Country & technical guidance – coronavirus disease (COVID-19) (01.06.2020 tarihinde <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance> adresinden ulaşılmıştır.)
- Guan WJ, Ni ZY, Liang WH et al. Clinical Characteristics of Coronavirus Disease 2019 in China. *N Engl J Med*, 2020 Feb 28;NEJMoa2002032. doi: 10.1056/NEJMoa2002032
- Siston AM, Rasmussen SA, Honein MA, et al. Pandemic 2009 influenza A (H1N1) virus illness among pregnant women in the United States. *JAMA*. 2010;303:1517-1525.
- Huntley BJ, Huntley ES, Di Mascio D, et al. Rates of Maternal and Perinatal Mortality and Vertical Transmission in Pregnancies Complicated by Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 (SARS-CoV-2) Infection: A Systematic Review. *Obstet Gynecol* 2020.
- NIH(2020) COVID-19 Treatment Guidelines. (26 mayıs tarihinde erişim: <https://COVID19treatmentguidelines.nih.gov/overview/management-of-COVID-19/> adresinden ulaşılmıştır.)
- Uptodate (2020) Coronavirus disease 2019 (COVID-19): Pregnancy issues Author: Vincenzo Berghella, MD Section Editor: Charles J Lockwood, MD, MHCM Deputy Editor: Vanessa A Barsa, MD, FACOG (10 haziran tarihinde erişim, <https://www.uptodate.com/contents/coronavirus-disease-2019-COVID-19-pregnancy-issues> adresinden ulaşılmıştır.)
- Huntley BJ, Huntley ES, Di Mascio D, et al Rates of Maternal and Perinatal Mortality and Vertical Transmission in Pregnancies Complicated by Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 (SARS-CoV-2) Infection: A Systematic Review *Obstet Gynecol*. 2020;
- FDA(2020) Enforcement Policy for Non-Invasive Fetal and Maternal Monitoring Devices Used to Support Patient Monitoring During the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19). (20 mayıs tarihinde erişim <https://www.fda.gov/regulatory-information/search-fda-guidance-documents/enforcement-policy-non-invasive-fetal-and-maternal-monitoring-devices-used-support-patient> adresinden ulaşılmıştır.)
- ACOG(2020) COVID-19 FAQs for Obstetrician Gynecologists, Obstetrics (20 mayıs 2020 <https://www.acog.org/clinical-information/physician-faqs/COVID-19-faqs-for-ob-gyns-obstetrics> adresinden ulaşılmıştır.)
- World Health Organization (WHO). Clinical management of severe acute respiratory infection (SARI) when COVID-19 disease is suspected" interim guidance 27 May 2020.
- Webster CM, Smith KA, Manuck TA .Extracorporeal membrane oxygenation in pregnant and postpartum women: a ten-year case series *Am J Obstet Gynecol MFM*. 2020;2:100108.
- Bilim Kurulu Çalışması. (2020) COVID-19(SARS-CoV-2 enfeksiyonu) Rehberi. TC. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü Ankara, (20 mayıs 2020 https://COVID19_bilgi.saglik.gov.tr/depo/rehberler/COVID-19_Rehberi.pdf adresinden ulaşılmıştır.)
- Wong SF, Chow KM, Leung TN, et al. Pregnancy and perinatal outcomes of women with severe acute respiratory syndrome. *Am J Obstet Gynecol*. 2004;191(1):292.
- Poon LC, Yang H, Dumont S, et al. ISUOG Interim Guidance on coronavirus disease 2019 (COVID-19) during pregnancy and puerperium: information for healthcare professionals - an update *Ultrasound Obstet Gynecol*. 2020;55(6):848.
- Juan J, Gil MM, Rong Z, Zhang Y, et al. Effects of coronavirus disease 2019 (COVID-19) on maternal, perinatal and neonatal outcomes: a systematic review. *Ultrasound Obstet Gynecol*. 2020
- Egloff C, Vauloup-Fellous C, Picone O, et al. Evidence and possible mechanisms of rare maternal-fetal transmission of SARS-CoV-2. *J Clin Virol*. 2020;128:104447. Epub 2020 May 18.
- Penfield CA, Brubaker SG, Limaye MA, et al. Detection of SARS-COV-2 in Placental and Fetal Membrane Samples. *Am J Obstet Gynecol MFM* 2020.
- CDC (2020) Interim Considerations for Infection Prevention and Control of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) in Inpatient Obstetric Healthcare Settings <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/inpatient-obstetric-healthcare-guidance.html>
- Chen D, Yang H, Cao Y, et al. Expert consensus for managing pregnant women and neonates born to mothers with suspected or confirmed novel coronavirus (COVID-19) infection *Int J Gynaecol Obstet*. 2020;149(2):130. Epub 2020 Apr

21. Jamieson DJ, Steinberg JP, Martinello RA, et al. Obstetricians on the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Front Lines and the Confusing World of Personal Protective Equipment. *Obstet Gynecol.* 2020;135(6):1257.
22. SOAP (2020) CONSIDERATIONS FOR OBSTETRIC ANESTHESIA CARE RELATED TO COVID-19 (26 mayıs erişim tarihi, <https://soap.org/education/provider-education/expert-summaries/interim-considerations-for-obstetric-anesthesia-care-related-to-COVID19/>)
23. Favre G, Pomar L, Qi X, et al. Guidelines for pregnant women with suspected SARS-CoV-2 infection *Lancet Infect Dis.* 2020;20(6):652. Epub 2020 Mar 3.
24. Stephens AJ, Barton JR, Bentum NA, et al. General Guidelines in the Management of an Obstetrical Patient on the Labor and Delivery Unit during the COVID-19 Pandemic *Am J Perinatol.* 2020;
25. NIH(2020) Antithrombotic Therapy in Patients with COVID-19 (5/06/2020 erişim tarihi <https://COVID19treatmentguidelines.nih.gov/antithrombotic-therapy/> adresinden ulaşılmıştır.)
26. Stuebe A. Should Infants Be Separated from Mothers with COVID-19? First, Do No Harm <https://www.liebertpub.com/doi/10.1089/BFM.2020.29153.ams>
27. Liu W, Wang J, Li W, et al. Clinical characteristics of 19 neonates born to mothers with COVID-19 *Front Med.* 2020;14(2):193. Epub 2020 Apr 13.
28. Wu Y, Liu C, Dong L, et al. Coronavirus disease 2019 among pregnant Chinese women: case series data on the safety of vaginal birth and breastfeeding *BJOG.* 2020